

ئاولەی مەيمون ئەو پرسیارانەی زۆر دەكرين

ئاولەی مەيمون نەخوشیەکى دەگمەنی ۋايروسیە كە بە زۆرى لە ناوهەراسىت و خۇرئاواي ئەفرىقادا ھەيە. نەخوشیەكە ناونراوه "ئاولەی مەيمون" چۈنکە لە سالى 1958 دا لە تاقىگەيەكى مەيمون دا دۆزىايەوە. دواتر پىشكىنى خوبىنى ئازەللى تر لە ئەفرىقا پىشانى دا كە دەشىت جۇرى ترى ئازەل ئاولەی مەيمونىان ھەبىت. ھەرودەها زانىيان ۋايروسىكىشيان لە سەمۇرەيەكى ئەفرىقى دا دۆزىيە كە دەبىتە ھۆى ئاولەی مەيمون. دەشىت ئەم جۇرانەی سەمۇرە بەشىوھى كە باو نەخوشىەكەيان لىيەن بلاويتەوە. ھەرودەها دەكربىت جرج و مشك و كەروپىشك توشى ئاولەی مەيمون بن. ئاولەی مەيمون يەكەم جار لە سالى 1970 دا لە مروف دا دۆزىايەوە.

ئايا ئاولەی مەيمون لە ولایەتە يەكگرتوهەكان ھەيە؟
لە سەرەتاي مانگى حوزەيرانى 2003 دا ھەوالى توшибونى چەند كەسىك بە ئاولەی مەيمون بلاوكىرايەوە. زۆرىيە ئەو كەسانە لە ئەنجامى مامەلە كەدىيان لەگەل سەگى دەرىيائى كە خۇيان نەخوشى ئاولەی مەيمونىان ھەبۇھ توش بون. ئەمە يەكەم جارە كە وتنەوھى ئاولەی مەيمون لە ولایەتە يەكگرتوهەكان روبدات.

چى دەبىتە ھۆى ئاولەی مەيمون؟
نەخوشىەكە لە ئەنجامى ۋايروسى ئاولەی مەيمونەوە دروست دەبىت. كە ئەممەش سەر بە كۆمەلە ۋايروسىكە كە ۋايروسى ئاولە و ئەو ۋايروسە لە كوتانى ئاولە دا ھەيە و ۋايروسى ئاولە مانگاش لەخۆدەگىرىت.

ھىما و نىشانەكانى ئاولەی مەيمون چى يە؟
لە مروف دا ھىما و نىشانەكانى ئاولەی مەيمون ھەر لە ھى ئاولە دەچىت بەلام عادەتەن ھېتىدە توند نىن. جىاوازىيەكى تر ئەوھى كە ئاولەی مەيمون دەبىتە ھۆى ئاوسانى لىمەفە گرىكان.

پاش 12 رۆز لە توшибون بە ۋايروسەكە، كەسەكە تاي لىدىت و توشى سەرئىشە و ئازارى ماسولىكەكان و پشت ئىشە دەبىت، لىمەفە گرىكان دەئاوسىت و ھەست بە ھىلاكى دەكەن. لە نىوان يەك تا سى رۆز پاشئەوە تا يان لىدىت، لىرددەرەكەن. ئەم لىرددەرەرەن دەگۈرىت بۇ زىيەكە دەرپەريو كە شىلەي تىدىاھە و زۆرىيە كات لە دەمۇچاوهە دەست پىدەكەت و بلاودەبىتەوە بەلام دەكربىت لە شوېنى ترى جەستەوە دەست پى بکات. زىيەكەكان بە چەند قۇناغىيەك دا تىدەپەرن بەرلەوهە رەق ھەلبگەرېن و قەتماغە دروست بکەن و ھەلىبۈرېن. نەخوشىەكە عادەتەن دوو تا چوار ھەفتە دەخايەنیت.

ئايا ئاولەي مەيمون دەبىتە ھۆي مردن؟

لە ئەفريقا ئاولەي مەيمون لە نېوان لە سەدا يەك تا دە ى ئەوانەي كوشتوه كە توشى دەبن. لەگەل ئەوهشدا ئەم مەترسيي رەنگە نزىمتر بىت لە ولايەتە يەكگرتوھە كانى ئەمریكا كە خۇراك و دەستپاگە يىشتن بە چاودىرى تەندروستى باشتە.

چۈن ئاولەي مەيمون دەگرىت؟

خەلک توشى ئاولەي مەيمون دەبن لە ئازەلىكەوھ كە ئاولەي مەيمونى ھەبىت ئەگەر ئازەلە توшибوھ كە گازيانلى بىگرىت يان دەست لە خوبىنى ئازەلە كە يان شلهى لهشى و لىرىدە كە بىدەن. ھەروھەنە خۆشىيە كە بىلاودەبىتەوھ لە كەسىكەوھ بۇ كەسىكى تر لە زىيى دلۋپى گەورەي ئاوي ھەناسەدانەوھ لە ماوهى دورودرىزى پەيوەندى روپەرو يان لە زىيى دەستلىيدانى ئاوى لهشى كەسە نەخۆشە كە يان شتى وەك نوبىن و جلوپەرگ كە قايروقسە كە تىدا بىت.

**بۇ زانىيارى زىاتر، پەيوەندى بىھ بە فەرمانگەي تەندروستى داكۇتاي باكور لە رىيى
ژمارە تەلەفونى 701 328 2378 .**